

„IZGLĀB NAMU!” Restaurācijas metodikas paraugs

LOGU RESTAURĀCIJA

OBJEKTS: Logi un slēgi ēkai Kuldīgā, Pētera iela 3

Sastādīja:
Restaurators konsultants
Jānis Mertens

Kuldīga
29.08.2013

1. Kataloga ziņas par restaurējamo objektu

- Autors: nav zināms
- Datējums: 19.gs otrā puse
- Materiāls: priedes koks, metāls, stikls
- Izpildījuma tehnika: amatnieka roku darbs
- Izmēri: apakšējās loga vērtnes – 1025 x 495 x 30mm
augšējā loga vērtne – 1018 x 525 x 30mm
loga aploda – 1692 x 643 x 157mm
slēgi – 1631 x 554 x 22mm
- Objekta īss apraksts:

Logu aploda

Aploda ir iemūrēta logu ailā un apmesta, kā arī stiprināta ar ķīliem. Tā papildināta ar speciālām rāmja gropēm jeb rievām aplodas iekšpusē. Vidusstatnis un šķērsstatnis ir ar rāmja gropēm un ar līdzenu piegulošu virsmu. Šķērsstatnis galos ir daļēji iestrādāts aplodas rāmī. Vidusstatņa vidusdaļā ir iestrādāts caurejošs slēgu fiksatora mehānisms un tā ārpusē daļā slēgu atspere, slēgu atspere zudusi vienam loga komplektam. Aplodas malās ir iekaltas slēgu un vērtnes tērauda viras apkalumi, kuras apakšējais dekorējums piestiprināts ar naglu.

Logu vērtnes

Logam ir trīs vērtnes, kuras visas veras uz ārpusi. Vērtnes savienojumu vietās stiprinātas ar tapām, stūreņiem, stūreni ar eņģēm. Tās tiek nofiksētas ar āķīšiem, kuri stiprināti pie vidusstatņa. Apakšējās vērtnes sadala viens spraislis, tas iestiprināts ar tapu savienojumu. Augšējo vērtni sadala divi spraiši, kas iestiprināti ar tapu savienojumu. Oriģināli stikls ir bijis stiprināts ar nagliņām un ķīti. Vērtnes ārējā daļa ir ar taisnām formām, bet iekšpuse un spraislis ir ar vinkāršu slīpu malu.

Slēgi

Slēgi ir aprīkoti ar oriģinālajiem autentiskiem kalumiem, iekārti kāšu virās, kas stiprinātas loga aplodās caur logu apmalēm.

2. Īsas ziņas par iepriekšējo restaurāciju un objekta vēsturi

Ēka Pētera ielā 3. celta 19. gadsimta otrajā pusē, ņemot vērā stilistiskās pazīmes. Ēka pirmo reizi redzama 1945. gada kartē, bet ir saglabājusies viena fotogrāfija, kurā ir redzama ēka, fotogrāfija datējama ar 1920. gadu beigām.

Laika gaitā ir veikta slēgu labošana (protezēšana un izgatavotas jaunas detaļas).

Logu vērtnes jau ir izņemtas no aplodas. Dažām vērtņēm ir daļēji demontēts stikls. Gandrīz visām vērtņēm ir demontētas metāla detaļas (izņemot L2-2 (sk.pielikumā 14.att.)). Demontētās metāla detaļas ir attīrītas no vecās krāsas un nodarvotas.

3. Izpētes atzinums

2011. gada aprīlī tika veikta fasāžu un būvdetaļu dekoratīvā krāsojuma izpēte, ko veica restauratores Ieva Jekševica un Ieva Poriete.

Balstoties uz izpētes rezultātiem un vienojoties ar īpašnieku tika nolemti šādi krāsu toņi:

- loga vērtnes, aploda – N:1000

- slēgi atvērtā stāvoklī – 2040:Y20R

- slēgi aizvērtā stāvoklī – 4030:Y30R

4. Objekta tehniskais stāvoklis pirms restaurācijas

Loga aploda ar šķērsi ir stiprināta un iestrādāta mūra ailā. Loga aplodā ir ievirotas loga vērtnes.

Logi ir apmierinošā stāvoklī. Savienojumu vietas aplodai, statņiem un vērtņēm ir stabilas. Apkalumi (slēgu atspere, stūreņi, stūreņi ar virām, slēgu viras) ir saglabājušies gandrīz visi. Slēgi izgatavoti no trijām vai četrām vertikāliem dēļiem, kuru gali ir iesēdināti horizontālajās dēļu gropēs un stiprināti savienojumu vietā ar caurejošajām tapām. Viras stiprinātas ar kaltajām naglām. Slēgu savienojumu vietas daļēji stabilas.

• Pamatmateriāls

Gan vērtnes, gan aploda, gan slēgi ir no priedes koka. Koksne ir sausa, un vietām ir radušās plaisas. Ir daļēji koksnes zudumi. Koksnes nelielie nodilumi (noapaļojumi) novērojami aplodas, vidusstatņa, šķērstatņa un vērtnes kantes vietās, kur laika gaitā virinot ir nodilušas.

• Apdares materiāli

Logu aplodas, vērtnes un slēgi ilgstoši nav kopti un tos klāj netīrumu slānis, krāsu slāņi vietām atlupuši, nenoturīgi, novērojami krāsas slāņa zudumi. Logus nesedz to saudzējoša eļļas kārtā. Arī krāsas kārtā ir tikai daļēji sedzoša, tie strauji iet bojā.

Logi vairākkārtīgi pārkrāsoti. Logi krāsoti ar lineļļas krāsām. Dažādās vietās atrodams dažāds krāsu slāņu skaits.

Apdares (slāņu) bojājumi: krāsas slāņi ir nevienmērīgi, nestabili ar saistvielu zudumiem.

• Furnitūra

Objektam ir saglabājušās oriģinālās metāla detaļas: slēgu atspere, stūrēni, slēgu viras un vērtnes eņģes ar stūrēņiem, tie gandrīz nemaz nav pārklāti ar krāsas slāni, vietām redzama rūsa.

5. Restaurācijas programma

1) Aplodu var apstrādāt uz vietas objektā un tā nav jāizņem vai jāpārvieta no savas sākotnējās atrašanās vietas. Logu vērtnes jāmarķē un jādemontē no aplodas.

2) Attīrīšanas darbi jāizpildā ar mehāniskiem līdzekļiem - ar vieglu suku un mitru kokvilnas drāniņu jānoslauka putekļi no virsmas, atlupušos, nenoturīgos krāsu slāņus jāattīra ar cikliņu.

3) Bojātās vietas jāprotezē un neoriģinālās, vēlāk izgatavotās detaļas, kas neatbilst vēsturiskajām, ir jāizgatavo no jauna.

4) Metāla detaļas jāattīra no korozijas un jānodarvo, pirms krāsošanas apstrādāt ar svina mīniju. No jauna jāizgatavo trūkstošā slēgu atspere.

- 5) Pēc attīrīšanas virsma jāgruntē ar siltas lineļlas un terpentīna maisījumu vismaz 3 reizes, atkarībā no virsmas uzsūktspējas. Pēc katras gruntēšanas reizes eļlas pārpalikums, kas nav iesūcies kokā, jānoslauka. Katra gruntēšanas reize jāatkārto ar trīs dienu intervālu.
- 6) Stiklošanai jāizmanto 1,5-3mm biezi stikli, tie jāstiprina ar lineļlas ķiti un nerūsējošā materiāla skavām.
- 7) Mazākās plaisas (zem 3mm) jāaiztepē ar lineļlas ķiti. Virsmu nevajag perfekti apstrādāt - nošpaktelēt, noslīpēt, bet atstāt ar negludumiem, patinu, nodilumu un mehāniskiem bojājumiem (skrāmbām, iesitumiem), kas izveidojušies laika gaitā.
- 8) Virsmu apstrādei jāizmanto tradicionāli, dabīgas izcelsmes materiāli, kas vēsturiski pierādījuši savas pozitīvās īpašības un prognozējamus trūkumus. Jālieto lineļla, lineļlas krāsa ar dabīgiem tradicionāliem pigmentiem, lineļlas ķite logu iestiklošanai un galdniecības darbiem, terpentīns. Vienojoties ar īpašnieku ir nolemts krāsot tikai vērtīgu un aplodas ārpusi.

Fotofiksācija

Pirms restaurācijas

1.att. Ēkas fasāde pret Pētera ielu 5.

2.att. Ēkas kopskats. Fasāde pret Pētera ielu 5. 17.02.2012.

3.att. L1-1 kopskats.

4.att. L1-1 detaļa. Vēlāk piestiprināta līstīte.

5.att. L1-1 detaļa. Zara vieta daļēji protezējama.

6.att. L1-2 kopskats.

7.att. L1-2 detaļa.

8.att. L1-2 detaļa. Spraislis protezējams.

9.att. L1-3 kopskats.

10.att. L1-3 detaļa.

11.att. L1-3 detaļa. Stikls stiprināts ar silikonu.

12.att. L2-1 kopskats.

13.att. L2-1 detaļa. Rūsas traipi un krāsas pārpalikumi uz koksnes.

14.att. L2-2 kopskats.

15.att. L2-2 detaļa. Oriģinālā furnitūra.

Stikls stiprināts ar līstītēm, tās demontājamas.

16.att. L2-2 detaļa. Stikls stiprināts ar līstītēm, tās demontājamas.

17.att. L2-3 kopskats.

18.att. L2-3 detaļa. Lenķa un enģes vieta.

19.att. L2-3 detaļa. Spraišļi satrupējši, tie protezējami.

20.att. L1 slēgu kopskats atv. Vērtne S1 un S2.

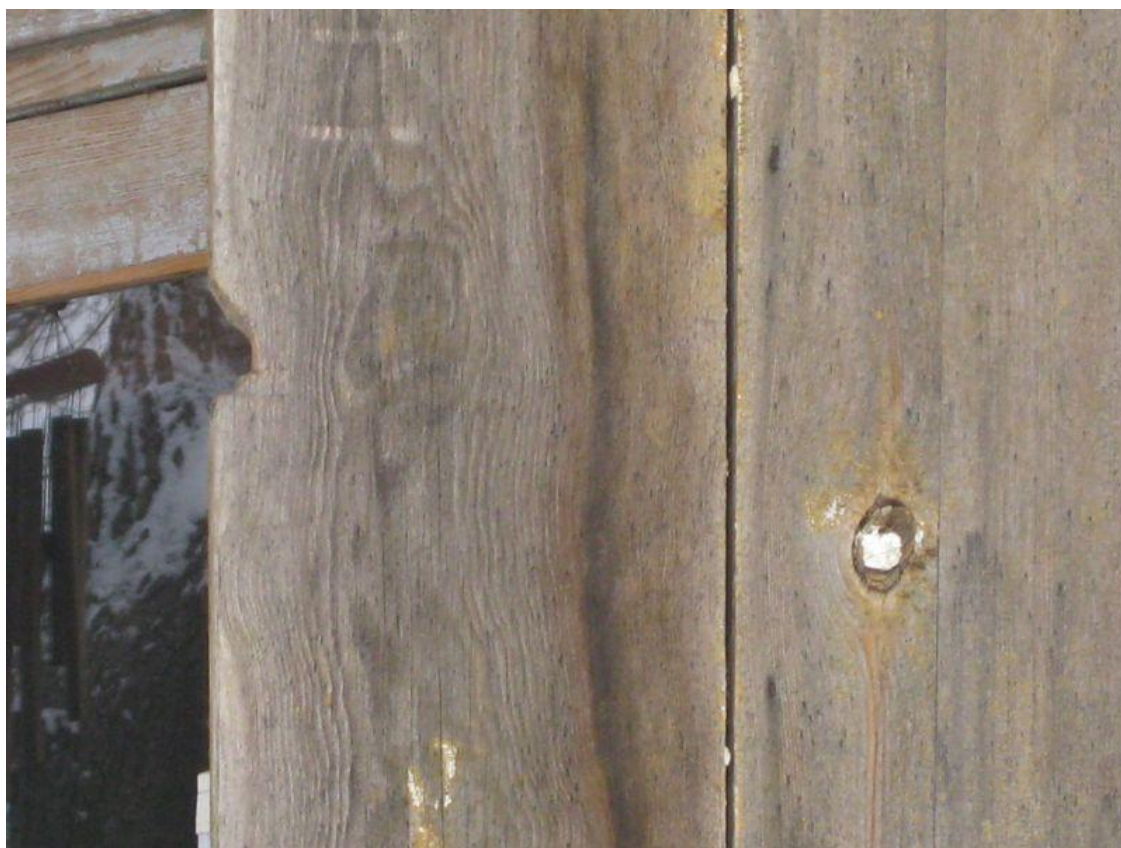
21.att. L1 slēgu vērtne S1 tuvāk.

22.att. L1 slēgu kopskats aizv.

23.att. L1 slēga vērtnes S1 vēlāks labojums, tas protezējams.

24.att. L1 slēga vērtnes S1 detaļa.

25.att. L2 slēgu kopskats atv. Vērtnes S3 un S4.

26.att. L2 slēgu kopskats aizv.

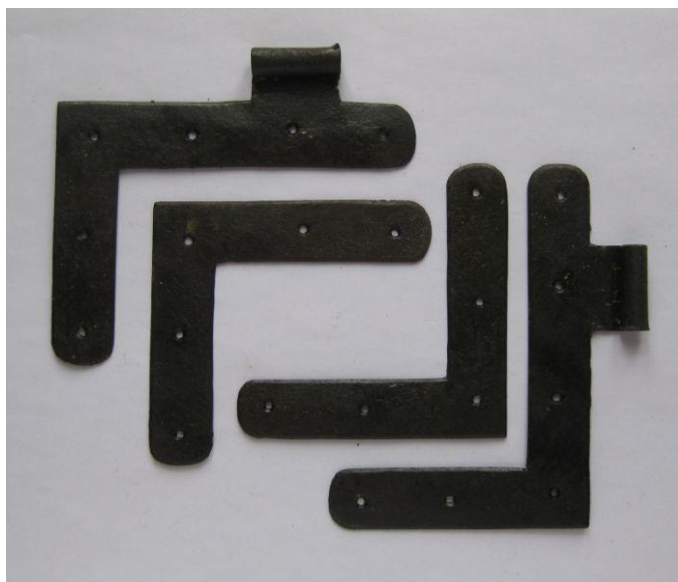
27.att. L2 oriģinālā slēgu atspere.

28.att. L2 slēģu vērtnes S3 detaļa.

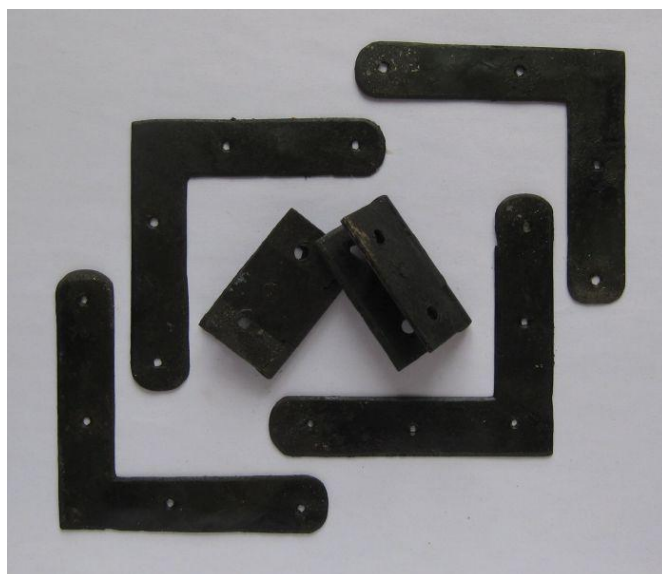
29.att. L2 slēģu vērtnes S3 detaļa. Vēlāk ar naglām un ādu noblīvētas plaisu vietas, tas demontējams.

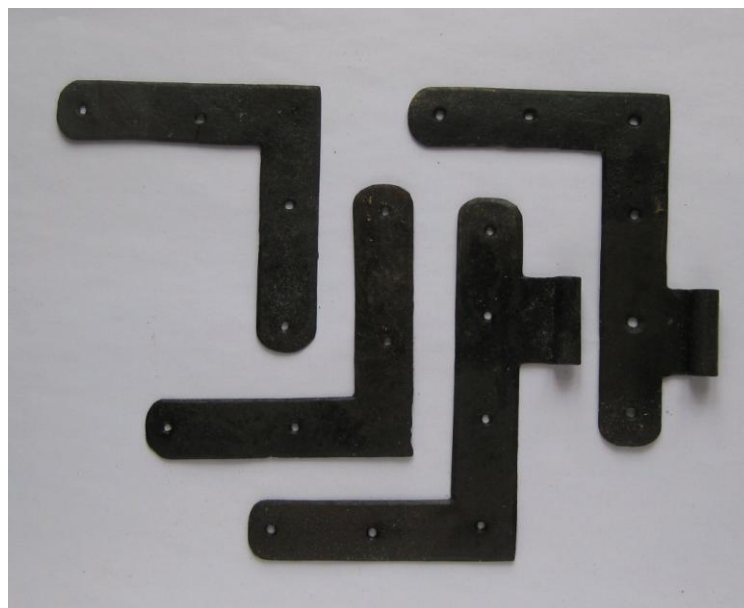
30.att. L1-1 metāla detaļas.

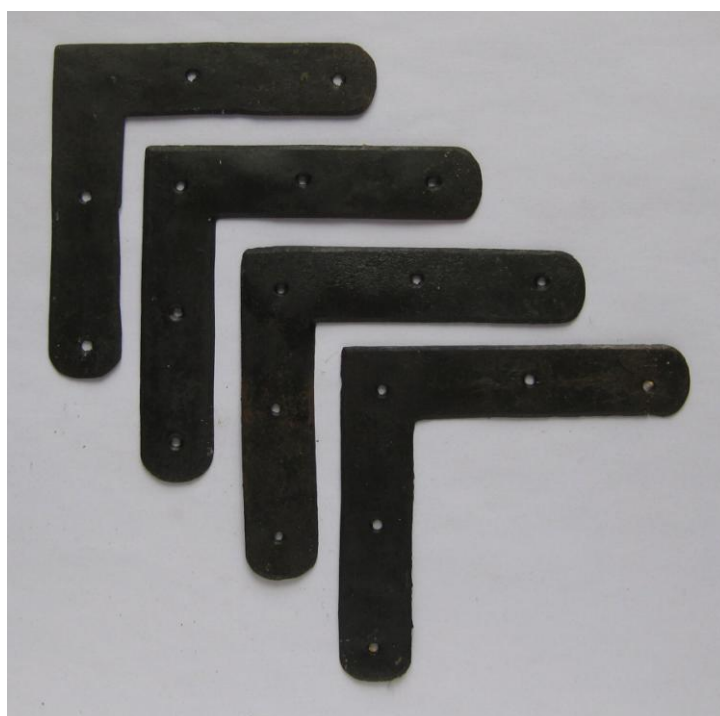
31.att. L1-2 metāla detaļas.

32.att. L1-3 metāla detaļas.

33.att. L2-1 metāla detaļas.

34.att. L2-3 metāla detaļas.